

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
دانشکده علوم سیاسی
پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M. A)
رشته علوم سیاسی

موضوع:

گرایش به کشورهای اسلامی در سیاست خارجی ترکیه با تأکید بر ایران

استاد راهنما:

سرکار خانم دکتر طاهره ابراهیمی فر

استاد مشاور:

سرکار خانم دکتر رویا منتظمی

پژوهشگر:

لیلا استیری

سال تحصیلی:

زمستان ۹۰

تقدیم به

همسرم که در سایه همیاری و همدلی او به این منظور نائل شدم.

تقدیم به

پدرم که شوق او مرا به تداوم آموختن تشویق نمود.

تقدیم به

مادرم سنگ صبوری که الفبای زندگی به من آموخت.

و

تقدیم به

پسرم محمد پارسا.

تشکر:

در اینجا بر خود لازم می دانم از زحمات بی شائبه سرکار خانم دکتر ابراهیمی فر، استاد راهنما و سرکار خانم دکتر منتظمی، استاد مشاور تشکر نمایم.

تعهذنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانف لیلا استیری دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد به شماره دانشجویی ۸۸۰۶۵۰۲۳۱۰۰ در رشته علوم سیاسی در تاریخ ۹۰/۱۰/۱۲ از پایان نامه خود تحت عنوان گرایش به کشورهای اسلامی در سیاست خارجی ترکیه با تأکید بر ایران با کسب نمره و درجه دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

- ۱- این پایان نامه حاصل تحقیق رو پژوهش انجام شده توسط اینجانف بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.
- ۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.
- ۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.
- ۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانف مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ ۹۰/۱۰/۱۲

لیلا استیری دانشجوی کارشناسی ارشد علوم سیاسی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره به
حروف و با درجه مورد تصویب قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

بسمه تعالی دانشکده علوم سیاسی این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشکده تهیه شده است	
نام واحد دانشگاهی : تهران مرکزی	کد واحد : ۱۰۱
عنوان پایان نامه : گرایش به کشورهای اسلامی در سیاست خارجی ترکیه با تأکید بر ایران	
نام و نام خانوادگی دانشجو : لیلا استیری شماره دانشجویی : ۸۸۰۶۵۰۲۳۱۰۰ رشته تحصیلی : علوم سیاسی	تاریخ شروع پایان نامه : نیمسال دوم ۹۰ تاریخ اتمام پایان نامه : ۹۰/۱۰/۱۲
استاد راهنما : سرکار خانم دکتر طاهره ابراهیمی فر استاد مشاور : سرکار خانم دکتر رویا منتظمی	
آدرس و شماره تلفن : تهران - پیروزی - بلوار ابوذر - خیابان مسلم - کوچه انصاری - پلاک ۱۲۱ ۰۲۱-۳۳۱۴۱۵۱۲	
<p>چکیده پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>نگاهی کوتاه به تحولات ترکیه در یک دهه اخیر نشان می دهد ، این کشور پس از چند دهه رویکرد غربگرایانه در سیاست خارجی اش اکنون راه میانه و سیاست متعادل تر را در قبال همسایگان و خاورمیانه در پیش گرفته است و متناسب با منافع ملی خود روابطش را با جهان اسلام و غرب گسترش می دهد .</p> <p>در بررسی های به عمل آمده مشخص گردید ، این تغییر در سیاست خارجی ترکیه پس از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه و اتخاذ رویکرد جدید در سیاست خارجی این حزب با تکیه بر اصول جدید به وقوع پیوسته است .</p> <p>اسلام گرایان بعد از به دست گرفتن قدرت با تکیه بر اندیشه های داوود اوغلو که گفته می شود معمار سیاست خارجی این کشور است در سیاست خارجی خود اصولی را به نمایش گذاشتند که این اصول راه ترکیه را به سمت کشورهای اسلامی و خاورمیانه سوق می دهد . از جمله اصول مهم سیاست خارجی این حزب ، دیپلماسی فعال و صفر کردن مشکلات با همسایگان است که ترکیه در پرتو این دو اصل مهم توانسته با گسترش روابط خود با کشورهای اسلامی بی وقفه در راه رسیدن به جایگاه شایسته تر در جهان اسلام و عرصه روابط بین الملل حرکت نماید . ایران به عنوان یکی از کشورهای اسلامی بی تاثیر از این رویکرد در سیاست خارجی ترکیه نبوده است ، چرا که بعد از به قدرت رسیدن حزب عدالت توسعه روابطش با ایران در زمینه اقتصادی - سیاسی افزایش یافته است .</p> <p>نگارنده در تحقیق حاضر در صدد است تا مولفه های این تغییر سیاست آنکارا را با توجه به رهیافت سازه انگارانه تحلیل نماید و تاثیر آن را بر خاور میانه به ویژه ایران مورد واکاوی قرار دهد .</p>	
نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهشنامه دانشکده مناسب است _ مناسب نیست تاریخ و امضاء	

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: مقدمات و کلیات
۲	۱-۱- بیان مسئله
۳	۲-۱- انگیزه و اهداف پژوهش
۳	۳-۱- سوال اصلی
۴	۴-۱- سوالات فرعی
۴	۵-۱- فرضیه
۴	۶-۱- متغیر مستقل
۴	۷-۱- متغیر وابسته
۴	۸-۱- مدل تحقیق
۵	۹-۱- روش تحقیق
۵	۱۰-۱- روش گردآوری اطلاعات
۵	۱۱-۱- روش تجزیه و تحلیل
۵	۱۲-۱- تعریف مفاهیم
۵	۱-۱۲-۱- اسلامگرایی
۵	۲-۱۲-۱- کمالیسم
۶	۳-۱۲-۱- لائیکها
۶	۴-۱۲-۱- کشورهای اسلامی
۶	۵-۱۲-۱- سیاست خارجی
۷	۱۳-۱- پیشینه و ادبیات پژوهش
۹	۱۴-۱- سازماندهی رساله
۱۱	۱۵-۱- محدودیتها و موانع پژوهش

فصل دوم: مباحث نظری پژوهش

- ۱-۲- همگرایی در روابط بین الملل..... ۱۳
- ۱-۱-۲- انواع همگرایی..... ۱۵
- ۲-۲- کارل دوئیچ و نظریه ارتباطات..... ۱۶
- ۳-۲- نظریه های منازعه و همکاری..... ۱۹
- ۱-۳-۲- نظریه واقع گرایی..... ۱۹
- ۲-۳-۲- نظریه سازه انگاری..... ۲۵
- ۱-۲-۳-۲- نظریه پردازان سازه انگاری..... ۲۷
- ۲-۲-۳-۲- "هویت" مفهوم مرکزی سازه انگاری..... ۳۰
- ۳-۲-۳-۲- منافع از نگاه سازه انگاران..... ۳۱
- ۴-۲-۳-۲- سازه انگاری و مفهوم سیاست خارجی..... ۳۴
- ۵-۲-۳-۲- سازه انگاری در سیاست خارجی ترکیه..... ۳۷

فصل سوم: تاریخچه تحقیق

- ۱-۳- موقعیت جغرافیایی و استراتژیک ترکیه..... ۴۱
- ۲-۳- سیاست خارجی ترکیه در دوران امپراطوری عثمانی..... ۴۲
- ۱-۲-۳- اهداف سیاست خارجی امپراطوری عثمانی..... ۴۳
- ۳-۳- امپراطوری عثمانی در سرزمینهای اسلامی..... ۴۶
- ۴-۳- روابط امپراطوری عثمانی با ایران..... ۴۹
- ۵-۳- اصطلاحات امپراطوری عثمانی در نگاه غرب..... ۵۲
- ۱-۵-۳- اصلاحات احمد سوم..... ۵۲
- ۲-۵-۳- اصلاحات دوره سلیم سوم و پروژه نظام جدید..... ۵۲
- ۳-۵-۳- پروژه اصلاحات اقتدارگرایانه محمود دوم (۱۸۳۹-۱۸۰۷)..... ۵۳
- ۶-۳- سیاست خارجی ترکیه از تأسیس تا جنگ سرد..... ۵۴

- ۵۴..... ۳-۶-۱- تحولات داخلی جمهوری نوین ترکیه.....
- ۵۷..... ۳-۶-۲- اصول و اهداف سیاست خارجی ترکیه تا دهه ۱۹۸۹.....
- ۵۹..... ۳-۶-۳- روابط جمهوری ترکیه با کشورهای اسلامی خاورمیانه.....
- ۵۹..... ۳-۶-۱- روابط ترکیه با ایران.....
- ۶۱..... ۳-۶-۲- روابط ترکیه با سوریه.....
- ۶۳..... ۳-۶-۳- روابط ترکیه با عراق.....
- ۶۵..... ۳-۷-۱- سیاست خارجی ترکیه پس از جنگ سرد تا سقوط نظام دو قطبی.....
- ۶۵..... ۳-۷-۱- اصول و اهداف سیاست خارجی ترکیه در دهه ۹۰.....
- ۶۸..... ۳-۷-۲- روابط ترکیه با کشورهای اسلامی خاورمیانه.....
- ۶۸..... ۳-۷-۲-۱- روابط ترکیه با ایران.....
- ۷۱..... ۳-۷-۲-۲- روابط ترکیه و عراق.....
- ۷۳..... ۳-۷-۲-۳- روابط ترکیه و سوریه.....

فصل چهارم: چرخش در سیاست خارجی ترکیه

- ۷۶..... ۴-۱- ساختار سیاسی حکومت در ترکیه.....
- ۷۷..... ۴-۲- احزاب سیاسی در ترکیه.....
- ۷۹..... ۴-۳- نقش ارتش در ساختار حکومتی ترکیه.....
- ۸۱..... ۴-۴- ظهور حزب رفاه و نگرانی لائیک ها.....
- ۸۳..... ۴-۵- حزب رفاه، اولین گام جدی در سیاست اسلام گرایی.....
- ۸۴..... ۴-۶- پیروزی اسلام گرایان و سیاست خارجی ترکیه.....
- ۸۴..... ۴-۶-۱- اصول ایدئولوژی حزب عدالت و توسعه.....
- ۸۷..... ۴-۶-۲- پیروزی حزب عدالت و توسعه در سال ۲۰۰۲.....
- ۸۸..... ۴-۶-۲-۱- عملکرد سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه از ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۷.....
- ۸۹..... ۴-۶-۳- پیروزی حزب عدالت و توسعه در سال ۲۰۰۷.....

- ۹۱-۶-۳-۱- عملکرد سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه از ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۱.....
- ۹۲-۶-۴-۴- اصول و اهداف سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه.....
- ۹۴-۶-۵- داوود اوغلو معمار سیاست خارجی ترکیه.....
- ۹۷-۶-۶-۴- عمق تغییرات در سیاست خارجی ترکیه.....
- ۱۰۱-۶-۷- نگاه به اتحادیه اروپا گرایش به کشورهای اسلامی.....
- ۱۰۵-۶-۸- روابط ترکیه با کشورهای اسلامی همجوار.....
- ۱۰۵-۶-۸-۱- روابط با سوریه.....
- ۱۰۹-۶-۸-۲- روابط ترکیه با عراق.....
- ۱۱۱-۶-۸-۳- روابط ایران و ترکیه.....
- ۱۱۳-۶-۹- روابط با گروه کشورهای اسلامی غیر همجوار.....
- ۱۱۳-۶-۹-۱- روابط ترکیه با مصر.....
- ۱۱۴-۶-۹-۲- روابط ترکیه با لیبی.....
- ۱۱۶-۶-۱۰- حزب عدالت و توسعه در سال ۲۰۱۱.....
- ۱۱۸-۶-۱۰-۱- عملکرد سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه در سال ۲۰۱۱.....

فصل پنجم: تأثیر چرخش در سیاست خارجی ترکیه بر روابط با ایران

- ۱۲۵-۵-۱- عوامل اجتماعی - فرهنگی.....
- ۱۲۵-۵-۱-۱- رشد اسلامگرایی در ترکیه.....
- ۱۳۲-۵-۱-۲- تداوم لغو روادید.....
- ۱۳۳-۵-۲- عوامل سیاسی امنیتی.....
- ۱۳۳-۵-۲-۱- موقعیت ژئوپولیتیک.....
- ۱۳۵-۵-۲-۲- مسئله اسرائیل.....
- ۱۳۹-۵-۲-۳- مسئله کردها.....
- ۱۴۴-۵-۲-۴- مسئله هسته ای.....

- ۱۴۸..... ۳-۵- عوامل اقتصادی - تجاری
- ۱۵۲..... ۱-۳-۵- عنصر انرژی
- ۱۵۳..... ۲-۳-۵- مبادلات غیر نفتی
- ۱۵۷..... نتیجه گیری
- ۱۶۲..... منابع و مأخذ

فصل اول

کلیات

۱-۱- بیان مساله

پس از فروپاشی عثمانی و تأسیس جمهوری ترکیه رویکرد سیاست خارجی ترکیه تنها بر اصل غرب‌گرایی و ادغام در نهادهای غربی بنا نهاده شده بود. کمال آتاتورک به عنوان بنیانگذار جمهوری ترکیه و ایده کمالیسم آینده ترکیه را تنها در غرب‌گرایی می‌دید. محورهای این رویکرد در داخل از بین بردن یا تضعیف باورها و ارزشهای اسلامی و در بعد خارجی گسترش مناسبات با کشورهای بلوک غرب بوده است. با توجه به نگاهی که به غرب توسط کمال آتاتورک بنیانگذاری شده بود، می‌بینیم که با روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه در سال ۲۰۰۲ تحولات در سیاست خارجی ترکیه در مقایسه با دولت‌های لائیک افزایش یافته، چنانچه این تحولات با چرخش در سیاست سنتی ترکیه همراه بوده است و آنکارا بی‌وقفه در راه رسیدن به جایگاه برتر در جهان اسلام و عرصه روابط بین الملل در حرکت است که نمود آن را می‌توان در گسترش روابط با کشورهای اسلامی و خاورمیانه مشاهده کرد. به عبارتی سال ۲۰۰۲ را می‌توان نقطه عطفی در سیاست خارجی این کشور در ارتباط با کشورهای اسلامی در نظر گرفت چرا که تا قبل از سال ۲۰۰۲ به غیر از برخی مقاطع زمانی مثلاً در زمان اربکان که وی تلاش نمود. با تأسیس گروه کشورهای اسلامی اولین گام خود را در گرایش به کشورهای اسلامی بردارد اما این رویکرد به قدری برای ارتش و محافل تندرو لائیک غیر قابل تحمل بود که با کودتای سفید دولت را سرنگون کردند و به واقع رویکرد گرایش به غرب بر مسائل داخلی و خارجی ترکیه سایه افکنده بود.

ترکیه پس از چند دهه گرایش یک جانبه به غرب، اکنون راه میانه را در قبال همسایگان و خاورمیانه در پیش گرفته است و روابطش با کشورهای همسایه و مسلمان را گسترش داده است.

لذا نگارنده در تحقیق حاضر در نظر دارد تغییراتی را که در سیاست داخلی و خارجی این کشور بوجود آمده و باعث گردیده ترکیه در روابطش با کشورهای اسلامی فعال‌تر عمل کند مورد بررسی قرار دهد.

۱-۲- انگیزه و اهداف پژوهش

ترکیه تا قبل از روی کار آمدن حزب عدالت و توسعه سیاست گرایش به کشورهای غربی را در سیاست خارجی خود تعقیب می نمود طوری که اهداف این کشور در سیاست خارجی، سیاست داخلی آن را هم تحت تأثیر قرار داده بود. این کشور تلاش می کرد به منظور محبوبیت در جهان غرب با وجود اکثریت مسلمان معیارها و موازین غربی را در کشورش رعایت نماید.

لذا انگیزه نگارنده در این تحقیق بر این است تا تغییراتی که از سال ۲۰۰۲ به بعد در سیاست خارجی این کشور رخ داده و باعث گردیده گرایش به منطقه خاورمیانه و کشورهای اسلامی مورد توجه قرار گیرد را بررسی نماید چرا که ترکیه بعد از روی کار آمدن دولت اردوغان، در صدد برآمده است تا تعریف جدیدی از سیاست خارجی خود ارائه دهد.

یکی از تئوری های این حزب رفع مشکلات همسایگان و میانجیگری در حل بحرانها و معضلات منطقه ای و جهانی است. این تئوری در واقع به نحوی در کنار تئوری "پیش به سوی غرب" حاکم بر اندیشه دولت مردان قبلی ترکیه و بر مبنای اندیشه نو عثمانی گری که جدیداً در ترکیه مطرح شده است قرار می گیرد چه بسا به جایگزینی برای "پیش به سوی غرب" تبدیل شود.

لذا در این تحقیق تلاش بر این است ضمن بررسی اصول جدید در سیاست خارجی ترکیه در یک دهه اخیر روابط این کشور در ارتباط با کشورهای منطقه شرق و خاورمیانه مورد بررسی قرار گیرد و در پرتو آن ایران هم به عنوان یکی از کشورهای منطقه مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۳- سوال اصلی

چه عواملی بر رویکرد ترکیه به سمت کشورهای اسلامی و گسترش مناسبات با ایران تاثیرگذار بوده است؟

۱-۴- سوالات فرعی

علل رویکرد جدید درسیاست خارجی حزب عدالت و توسعه چه بوده است؟

اصول واهداف حزب عدالت و توسعه چه بوده است؟

روی کارآمدن حزب عدالت و توسعه چه تاثیری در روابط با ایران داشته است؟

۱-۵- فرضیه

روی کارآمدن حزب عدالت و توسعه با اتخاذ رویکرد جدید در سیاست خارجی، با تاکید بر دیپلماسی فعال و کاهش مشکلات با همسایگان نقش بسزایی در همسویی ترکیه با کشورهای اسلامی و گسترش مناسبات با ایران داشته است.

۱-۶- متغیر مستقل

حزب اسلامگرای عدالت و توسعه

۱-۷- متغیر وابسته

گرایش ترکیه به کشورهای اسلامی

۱-۸- مدل تحقیق

مدل تحقیق کاربردی می باشد

۹-۱- روش تحقیق

روش تحقیق توصیفی، تحلیلی، با تاکید بر منابع کتابخانه‌ای است.

۱۰-۱- روش گردآوری اطلاعات

روش جمع‌آوری کتابخانه‌ای، استفاده از کتب، مجلات، نشریات و منابع اینترنتی

۱۱-۱- روش تجزیه و تحلیل

روش محتوایی است

۱۲-۱- تعریف مفاهیم

اسلامگرایی

اسلام‌گرایی در ترکیه گرایش سیاسی گروهی می‌باشد که ضمن التزام به اصول سکولاریته متعهد به ایدئولوژی اسلامی هستند.

کمالیسم

سیاست و اصول حکومتی مبتنی بر ناسیونالیسم ترک، جمهوری خواهی، اقتصاد آزاد و جدایی دین از سیاست، بریدن از فرهنگ اسلامی و گرایش به فرهنگ غربی که توسط مصطفی کمال پادشاه معروف به آتاتورک وضع شد.

لائیکها

لائیک صفتی است که در وصف یک نهاد مثل نهاد دولت بکار می‌رود و معمولاً به فرد یا جامعه اطلاق نمی‌شود چون ناظر بر استقلال یا جدایی آن نهاد از دین است. اصطلاح لائیک نخست در قرون وسطی در حوزه کلیسا، مسیحی مطرح شد. معنی لائیک در آن زمان با ساختار کلیسا و جامعه دینی مدنی ارتباط داشت. جامعه مسیحی به دو طبقه کلرک^۱ و لائیک تقسیم می‌شدند. لائیکها شامل مسیحیان معمولی و کلرک شامل کلیسائیان یا کارمندان کلیسا می‌شدند. کارمندان کلیسا از طرف کلیسا وظایف اداری- فرهنگی و آموزشی و جزء اینها را برعهده دارند و در مقابل انجام وظایف محوله حقوق می‌گرفتند.

کشورهای اسلامی

کشورهای اسلامی به کشورهایی گفته می‌شود که دین رسمی آنها یا دین بیشتر جمعیت آنان اسلام است. بیشتر کشورهای اسلامی در خاورمیانه، آسیای میانه، شمال آفریقا، و جنوب شرقی آسیا هستند. همه کشورهای اسلامی در سازمان کنفرانس اسلامی عضویت دارند.

سیاست خارجی

سیاست خارجی "سیستمی از فعالیتها است که توسط جوامع برای تغییر رفتار دیگر دولتها و تطبیق فعالیت‌هایشان با محیط بین الملل" استتاج شده است.

^۱ - clerk

۱-۱۳- پیشینه و ادبیات پژوهش

نگارنده در این تحقیق تلاش نمود به منظور بیان موضوع تحقیق، کتابهای را که تا کنون به رشته تحریر درآمده است را مورد بررسی قرار دهد.

کتاب ترکیه جمهوری سرگردان نوشته محمد نورالدین وسید حسین موسوی است. در این کتاب نویسندگان درخصوص آتاتورکیسم، اقلیت‌های دینی و نژادی در ترکیه و احزاب فعال در این کشور به بحث و بررسی پرداخته‌اند.

کتاب فرهنگ تاریخی سیاسی ایران و خاورمیانه، نوشته غلامرضا علی بابایی، وی در این کتاب با بیان مسائل مربوط به خاورمیانه به بررسی روابط ایران و عثمانی پرداخته است.

کتاب زمینه شناخت جامعه و فرهنگ ترکیه، از جمله کتابهای است که به نگارنده کمک بسیاری را درخصوص شناخت تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ترکیه نموده است. نویسنده در این کتاب ترکیه را از دوران عثمانی تا پس از آتاتورک یعنی سال ۱۹۳۸ میلادی مورد بررسی قرار داده است وی همچنین روابط فرهنگی ایران و ترکیه را هم مورد بررسی قرار داده است.

کتاب جمهوری ترکیه نوشته دفتر مطالعات سیاسی و بین‌الملل از جمله دیگر کتابهایی است که نگارنده تلاش نمود در خصوص اوضاع اقتصادی، اوضاع سیاسی، و اجتماعی ترکیه از زمان آتاتورک تا کنون مطالبی را بدست آورد. در این کتاب روابط سیاسی، اقتصادی و فرهنگی ایران و ترکیه تا دوران حزب عدالت و توسعه مورد بررسی قرار گرفته است لذا نگارنده توانست با توجه به موضوع خود که مربوط به دوران حزب عدالت و توسعه است مطالبی را بدست آورد.

کتاب سکولاریسم و دموکراسی اسلامی در ترکیه، نوشته هاکان یاووز از دیگر کتابهای مورد استفاده در این تحقیق است. نویسنده هویت حزب، دیدگاه‌های رهبران حزب، سیاست داخلی و خارجی حزب را در هشت فصل مورد بررسی قرار داده است.

کتاب تعامل دین و دولت در ترکیه عنوان کتابی است که توسط محمدرضا حیدرزاده نایینی با هدف شناسایی چارچوب اسلام سیاسی در ترکیه و جهت تبیین توانایی‌های بالقوه «فرصتها» و شناسایی موانع «چالش‌ها» بر سر راه اسلام‌گرایی در آن کشور نوشته شده است. نویسنده در پنج فصل کتاب سعی دارد زمینه‌های تاریخی و فرهنگ سیاسی- مذهبی در ترکیه، احزاب راست دینی، قرائت‌های مختلف از اسلام، ریشه‌های هویت فرهنگی و سیاسی ترکیه و نیز آینده اسلام‌گرایی و بازیگران سیاسی آن کشور را ارزیابی و مفروضات خود را آزمون نماید.

کتاب سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه ترکیه، نوشته محمود واعظی و حسن نقدی نژاد یکی دیگر از کتاب‌هایی است که به بررسی سیاست خارجی حزب عدالت و توسعه در ترکیه از سال ۲۰۰۲ به بعد پرداخته است این کتاب شامل مقالاتی با موضوعات تعامل و تقابل اسلام‌گرایان در سیاست خارجی ترکیه از سال ۲۰۰۲ تا ۲۰۰۷، روابط ترکیه از تعارض تا تعامل، میانجیگری ترکیه در گفتگوهای صلح بین اسرائیل و سوریه، استراتژی خاورمیانه‌ای ترکیه محدودیت‌ها و مطلوبیت‌های ایران، نگرش روسیه به ترکیه: ژئوپولوتیک یا ژئواکونومیک؟ القاعده «جنگ علیه تروریسم» و ترکیه، پیروزی مجدد اسلام‌گرایان در ترکیه و آینده سیاست خارجی این کشور،

کتاب روابط ایران و ترکیه، حوزه‌های همکاری و رقابت، نوشته حسن نقدی نژاد کتابی است در ۵ فصل، نویسنده در این کتاب ضمن بیان تاریخچه روابط ایران و ترکیه به بیان مؤلفه‌های تاثیرگذار در روابط این دو کشور پرداخته است.

کتاب مسئله کرد و روابط ایران و ترکیه، نوشته رابرت السن از هشت فصل و یک مقدمه تشکیل شده است. نویسنده در این کتاب روابط ایران و ترکیه را از زمان تکوین دولت‌های مدرن در این دو کشور مورد بررسی قرار داده است و به مسئله کردها به عنوان یکی از عوامل تاثیرگذار در روابط این دو کشور پرداخته است.

فصلنامه مطالعات خاورمیانه از دیگر متونی است که نویسنده در سیر مراحل تحقیق خود از آن استفاده نموده است این فصلنامه‌ها که شامل مقالاتی در زمینه تحولات خاورمیانه می‌باشد بعضاً کشورها را

بصورت موردی با توجه به تحولاتی که در آن رخ می‌دهد مورد بررسی قرار داده است فصلنامه‌های شماره دو، سال ۱۳۷۷، شماره یک، سال ۱۳۷۷، شماره سه سال ۱۳۸۰، شماره دو ۱۳۸۰، شماره دو سال ۱۳۸۲، شماره سوم، سال ۱۳۸۱، از جمله فصلنامه‌هایی است که نگارنده در تحقیق خود از آنها استفاده نموده است.

سایت مرکز پژوهشها و مطالعات خاورمیانه: این سایت از جمله سایتهای معتبر علمی است که شامل مقالات مهم علمی از اساتید و پژوهشگران در زمینه کشورهای مختلف خاورمیانه است در این سایت در خصوص کشور ترکیه ۴۸ مقاله علمی موجود است که نگارنده در تحقیق خود تلاش نمود از این مقالات بهره لازم را ببرد.

۱-۱۴- سازماندهی رساله

پایان نامه حاضر در پنج فصل سازماندهی شده است:

فصل اول: کلیات موضوع مورد بررسی قرار گرفته است.

فصل دوم: در این فصل به بیان نظریات در خصوص موضوع مورد نظر پرداخته‌ایم نظریاتی که در این فصل به آن پرداخته‌ایم نظریه همگرایی می‌باشد بعد توضیح مختصری در خصوص همگرایی، انواع همگرایی در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی داده شده است

همچنین نظریه ارتباطات هم یکی دیگر از نظریاتی است که از نگاه اندیشمند آن کاردویچ مورد بررسی قرار گرفت. نظریات دیگری که در این بخش مورد بررسی قرار گرفت نظریه واقع گرایی و سازه انگاری است که نویسنده با توجه به موضوع خود نظریه سازه انگاری و مفاهیم مرکزی آن را و همچنین سیاست خارجی ترکیه را در قالب این نظریه مورد بررسی قرار داده است.